

Joan Brossa ocupa la Virreina

El poeta Joan Brossa presenta al Palau de la Virreina de Barcelona una exposició de poemes visuals titulada: "Joan Brossa. Entre les coses i la lectura". Ha preparat setze instal·lacions, expressives per a aquest edifici.

He fet un acte d'ocupació de la Virreina", diu Joan Brossa, el màxim creador a Catalunya de la poesia visual i del poema objecte. I ho diu perquè, en principi, ell només demanava la planta baixa d'aquest edifici. Quan els responsables municipals de l'àrea de Cultura li van proposar que l'exposició ocupés també la primera planta —feia molt de temps que no exposava a Barcelona—, Brossa va entrar en trànsit: un espai gran, dividit en setze sales, un edifici que dona a la Rambla, emplaçat al rovell de l'ou de la ciutat... Era una aposta molt suggerent: "És un espai privilegiat, diversificat, on em podia plantejar tot un procés. Per això de seguida vaig veure que havia de fer una cosa especial, pensada concretament per a aquest espai, aprofitant l'avinentsa".

Brossa —qui el coneix sap el seu enginy, el seu talent, la seva ironia, i també la seva mala jeia— proposa en cada instal·lació un joc, una metàfora, una indirecta, amb un fil

conductor implícit, —"un argument subterrani", en diu— que no és arbitrari i que destil·la la preocupació de l'artista per la societat actual i pel món de la cultura. "Aquesta exposició és una barreja de la lucidesa del subconscient i de les vivències que he anat tenint durant aquests anys". Brossa està satisfet; per aquest motiu no s'amaga d'opinar: "Jo sóc partidari d'allò que deia Miró: quan una cosa és reeixida el primer espectador és l'autor. El primer convençut ha de ser un mateix. Jugo net; tot el que hi ha aquí em convenç, perquè, si alguna peça no m'acabés de fer el pes, no hauria tingut pebrots d'exhibir-la. Cal tenir autocrítica. Jo sóc molt crític amb mi mateix. Ara, això sí, no tinc pèls a la llengua ni al subconscient".

L'exposició comença a la façana de la Virreina: les cinc vocals, "els oficials de l'alfabet", pengen entre les finestres. I la tropa de consonants són apilades al pati interior. El muntatge es diu *Alfabet*

jeràrquic. Pujant les escales s'arriba al vestíbul del primer pis. Aquesta sala convida a entrar i a marxar, tot alhora, perquè les parets són plenes amb vint-i-quatre fotografies de taquilles tancades (realitzades per Andreu Català, fill de Francesc Català-Roca). Com si es tractés d'entrar a veure un espectacle teatral, una pel·lícula, toros, un partit de futbol o un concert de música clàssica. Però Brossa volia que les taquilles tinguessin reixes, "sembla que siguin taquilles per a entrar a la presó". Fins i tot n'hi ha una de tapiada. El títol és prou eloqüent: *Crisi*. Tanmateix, li plau molt d'ensenyar l'exposició. Durant el recorregut Brossa comenta, puntualitza i observa la reacció dels visitants. Heus-ne aquí alguns exemples:

Desconnexió: Primer acte. *Desconnexió* és el títol que presenta la primera instal·lació: el visitant es troba al caire d'una taca de terra rogenca, amb marques d'una moto que ha marxat. En un

cantó un sidecar curull de piles de llibres. La literatura abandonada.

Tombant a mà dreta apareix un aforisme plasmat en un objecte. Porta per títol *Aforisme: la vanitat no té veritat*. Es tracta d'una petita taula de marqueteria, sobre la qual hi ha un plat de sopa i una forquilla daurada de dos pollegons, "historiada, com les que utilitzen els fatxendes", comenta Brossa.

"La poesia visual té moltes possibilitats, és com la poesia literària: pots fer un poema líric, irònic o filosòfic". Joan Brossa va iniciar el camí de la poesia visual amb el grup Dau al Set. En la primera i única exposició d'aquest grup l'artista va presentar tres objectes. "Llavors la paraula visual encara no entrava en joc; jo en deia poema experimental".

Un altre aspecte de la mostra, ens el dona *Exposició de teranyines*: Una sala plena de marcs sense tela penjats a la paret i plens de teranyines. "Això és com si estiguessis per exemple a la Sala Parés.

Un espai gran, dividit en setze sales, un edifici situat a la Rambla... Una aposta suggerent que Brossa no ha desaprofitat.

Aquí les teranyines són molt realistes, perquè actualment hi ha quadres que són teranyines amb educació”.

Cada sala alberga un sol poema visual, perquè per Brossa cada espai es com el *passer-par-tout* d'un quadre. Per tant, els visitants no queden enfarfegats i veuen els objectes centrats des d'angles diversos.

El terrat a les banyes. Diu Eloïsa Sendra, comissària de l'exposició, que aquesta peça és l'autoretrat del poeta. I Brossa se'l mira i contesta: “Potser sí que el subconscient m'ha jugat aquesta mala passada”. És tracta de cinc maniquins sense cap que aguanten una immensa B de color negre. Una il·luminació vertical reflecteix l'ombra, que recorda una careta.

Als passadissos laterals hi ha exposats una vintena de poemes literaris de l'artista. Ell els ha seleccionats: “Aquests poemes són el codi literari que és l'antecedent de la poesia visual”. Un exemple:

El confucianisme
El cristianisme
El brahmanisme
El mahometisme

és més fals
és fals
és diví
és fals

Retalleu els mots d'aquest poema, ordeneu-los com us

plagui i tindreu unes creences.

Tot passejant s'arriba a l'antic menjador del Palau (espai que normalment no s'utilitza per a exposicions temporals). La sala és presidida per la foto del virrei i, aprofitant aquesta peça, Brossa hi ha col·locat l'*atrezzo* de l'obra de Zorrilla, *Atrezzo del Tenorio*. “Lliga perfectament: És una cosa kitsch contra una altra cosa kitsch”. S'hi pot veure el reclinatori de Doña Inés, el Santicrist al costat de les pistoles i els calers, les espases, els canelobres, els fanals dels enterramorts, el pollastre rostit, els coberts, els trons...

Brossa és encara ara molt crític amb l'esdeveniment dels Jocs Olímpics, com ho demostra la instal·lació *Los dels dies o el número de les plantes*. I també ho és amb algun dels personatges protagonistes de l'esdeveniment, com és el cas de Joan Antoni Samaranch. En un moment del recorregut el poeta ha passat per davant un wàter inutilitzat. S'atura i explica que havia proposat d'incloure'l en l'exposició. “Hauria posat el nom de Samaranch al lavabo d'homes i el de Lady Thyssen en el de dones”.

Tacs, escarabats i la moto. De títol, *Malversació*. Una elegant taula de billar

amb dotze banderes a sobre, “les dels països responsables de la marxa del món”. En un cantó hi ha els tacs i en un racó de paret es pot veure una gràfica que explica com es dirigeix una orquestra: “És una metàfora, perquè la posició de la batuta i dels tacs té relació amb la direcció de l'orquestra i de les jugades, en aquest cas, del món”.

Algunes sales més enllà es troba *El planeta de la virtut*. Abans d'entrar-hi Brossa adverteix: “Has esmorzat? Doncs, vigila que no vomitis. És una impressió forta”. Una munió d'escarabats negres s'enfilen per una de les parets de la Virreina. “Els escarabats m'agraden molt. En el món on vivim trobo que els escarabats són una raça virtuosa. La gent odia aquesta cuca perquè és bruta, però hi ha un aspecte de

la raça humana que és més podrit que no pas l'escarabat. En canvi, jo trobo que és un animal molt noble, que ve dels egipcis; m'agrada molt”.

I després dels escarabats arriba *Paràsit*: un maniquí que, al lloc del cap, hi té una cotorra blanca dissecada. Davant el maniquí es dreça un peu amb un micròfon. El terra és ple de diaris. “Dedica'l a qui vulguis”, diu Brossa, que s'encamina a l'última sala, *Final*. El recorregut es tanca perquè és en aquest espai on hi ha la moto que havia fugit del sidecar curull de llibres. A sobre la moto hi ha un televisor, on apareixen imatges “d'un d'aquells programes tan catastròfics”. I Brossa ho diu ben clar: “Treu-ne la conclusió que vulguis, però tingues l'antena posada”.

Montse Serra

Considerat el mite més important de Catalunya del Romanticisme encà, la figura del Comte Arnau ha estat recreada per Pitarrà, Verdaguier, Maragall, Carner i Saguer, entre d'altres. Ara podem revisitar-lo des d'una perspectiva diferent de la ma de Xesc Barceló, guionista amb Doc Comparato de la sèrie de televisió Arnau